

DOBBELTHEDEN I GRØNLANDS KULTURLIV

Af lektor, provst *Aage Bugge*

For circa 30 år siden overværede jeg i et lærerhjem ved Godthåb seminarium en ivrig diskussion mellem ældste seminarieklasses elever, der den aften var delt i to grupper, hvoraf den ene var under ledelse af *Pavia Petersen*, senere overkateket og folkedigter, søn af folkedigteren, organist Jonathan Petersen. Denne gruppe gik stærkt ind for, at man i tide skulle værne om det bedste af det oprindeligt grønlandske, selvfølgelig også med et vindue åbent til de sider af den danske indflydelse og kultur, man ikke kunne undvære. Den anden gruppe under ledelse af en anden, også meget lovende elev, nemlig *Frederik Nielsen*, lagde stærkt eftertryk på kravene om udvidet danskundervisning og i det hele ønsket om langt mere adgang til den danske kultur, noget som Frederik Nielsen siden - også på tryk - har erklæret, at en række unge grønlændere bogstaveligt „hungrede og tørstede“ efter.

Denne sidste „udadvendte“ gruppe gav sig dengang og siden kun kneben tid til at beskæftige sig med det vigtige og værdifulde i Pavia Petersens indlæg. - Omvendt var den mere indadvendte „pavia petersenske fløj“ den gang vist ikke helt klar over, hvor vigtigt, aktuelt og pågående nødvendigt det siden ville blive, at flere og flere grønlændere tilegnede sig ikke blot det danske sprog, men samtidig også et solidt stykke af den danske kultur, hvis de skulle klare sig åndeligt og materielt overfor omverdenen, samtidig med at de på naturlig og berettiget måde ønskede at beholde deres særpræg som grønlændere.

Mit ønske, mens jeg overværede denne diskussion og mange lignende siden, var, at disse to retninger, - der i virkeligheden slet ikke kan undvære hinanden - måtte finde sammen og komme til at gå hånd i hånd på en måde, der er sund mening i for nutidens blandingsgrønlændere. Faktisk har disse to linier også hyppigt nærmet sig hinanden. F. eks. har Pavia Petersen undertiden udvist påvirkning af den danske kultur i nogle af sine senere digte og udtalelser, og omvendt har Fr. Nielsen udvist personlig interesse for det gammelgrønlandske både som grønlandsk-lærer på seminariet og ved andre lejligheder. Hvis man for kortheds skyld ville kalde den oprindelige „frederiknielsenske linie“ for den kulturelt mere *udadvendte*

Konfirmander i Julianehåb.

Foto: Vebæk

linie, og den „paviapetersenske“ for den mere *indadvendte*, så er der vist ingen tvivl om, at det i ret overvejende grad har været den *udadvendte*, dansksøgende linie, der har karakteriseret en del af grønlændernes egne ønsker, egne indstillinger og udtalelser både i kommissionen og andetsteds i den nyere tid. Det stod i og for sig naturligt i forbindelse med grønlændernes begyndende forståelse af den konkurrence udefra, de kunne vente at komme ud for. Der er herunder fremkommet nogle ensidigheder i de dansksøgende grønlænderes ønsker, så man kunne vente en reaktion, der i så fald helst skulle komme fra grønlændernes egen side.

Fra dansk side ville det under kommissionen have været urimeligt og utidsvarende - og ville kunne være blevet misforstået - at vende det døve øre til grønlændernes egne repræsentanter for den *udadvendte* linie, når disse gik stærkt ind for en betydelig forøget adgang til dansk sprog og kultur. - Det skete imidlertid, at man fra visse danske sider efterhånden glemte den uomgængelige dobbelthed i nygrønlændernes stilling, glemte at de foruden deres berettigede udlængsel efter eller deres krav på forbindelse med en verden udenfor Grønland

også samtidig havde rødder i en anden folkefortid end vi, og at dette ikke kunne og burde negligeres, så nutidens blandingsgrønlandske befolkning skulle gå hen og miste deres særpræg og blive døde og uselvstændige efterabere af alt, hvad der kom fra Danmark. Så pletfri, så helt igennem fuldkomment og vidunderligt var vel ikke alt, hvad vi kom med fra Danmark, at nutidsgrønlanderne ikke også skulle have lov til samtidig at søge plads for noget af det bedste af det oprindeligt grønlandske, noget de i snævreste forstand kunne kalde deres eget.

Det synes nu, som om der, om end spredt og på mange forskellige områder, er en slags reaktion hos en række ledende grønlandere, en modgående bølge overfor nogle af deres egne tidligere ønsker, overfor kommissionstidens og den efterfølgende tids forstærkede danske indflydelse og dermed overfor den mulighed, at der skulle finde et slags kulturpres sted fra dansk side. Denne modbølge viser sig i de allersidste år i form af meget rimelige og spredte forslag, der ligger på linie med, hvad vi også har hørt i Fr. Nielsens foredrag. Det spores f. eks. i nogle af diskussionerne om den grønlandske højskole, der tegner til at blive samlingstegn for den mere indadvendte grønlandske linie. Det spores i nogle af retskrivningsdiskussionerne, og det spores i nogle yngre grønlanderers glædeligt vågnende interesse for Nationalmuseets undersøgelser af grønlanderne fortid. Et stærkt stød i samme retning, der også mærkes i Fr. Nielsens indlæg, har en del grønlandere fået gennem sommerens grønlandske delegationsrejse til deres stammefrønder i Canada. Endelig er det da også et tidens tegn, at foredragsholderen er blevet en betydelig varmere talsmand end tidligere for den mere indadvendte grønlandske linie, og at den række forslag, han har fremsat, vækker mere bevidst interesse end tidligere, netop også blandt grønlanderne egne.

Når emnet hedder „den grønlandske kulturs skæbne i Grønland“, så er dette emne derfor knyttet sammen med den dobbelthed, som vore dages grønlandske folk nødvendigvis må repræsentere, noget de må vedkende sig både under hensyn til den blodblanding, de repræsenterer, og under hensynet til både fortidens arv og nutidens krav. Denne dobbelthed kan man nu en gang ikke løbe fra, og den må derfor ikke overses, ikke fornægtes, og ikke på ensidig agitatorisk misvisende måde forties af dem, der i bedste mening, og efter som det i øjeblikket er tiltrængt, vil sætte en streg under den ene eller den anden af siderne.

Eksempelvis er det selvindlysende, at den lille grønlandssprogede litteratur, som grønlanderne ejer, selvfølgelig må øse af det gamle Grønlands rigdom i sagn og sange og meget andet, og dog samtidig heller ikke må blive virkelighedsfjern eller nutidsfjern. F. eks. må vi da også håbe, at en grønlandsk indfødt forfatter engang i romanform eller på anden måde vil behandle og belyse nutidens grønlander i brydningstiden mellem gammelt og nyt, stillet som han er både med sin

Fra det idylliske Nanortalik.

Foto: Lindhard

grønlandske arv og samtidig under pres af den konkurrence, der hviler over grønlænderne af idag.

Ligeledes er det en selvfølge, at den kommende højskole, som fra flere sider understreget, med rette vil og bør kunne våge over det bedste i det oprindelige og ægte grønlandske, men heller ikke denne højskole må fornægte eller lukke øjnene for dobbeltheden i den situation, som nutidens grønlændere står i: Højskolens opgave bliver derfor ikke at sværme så ensidigt for det gamle Grønland, at højskolen nogensinde skulle glemme, at netop den samtidig skal vejlede med hensyn til det nuværende Grønland og sætte tanker i gang hos de unge om en række af nutidens problemer. - Den skal netop være en hjælp for nutidens blandingsgrønlændere til på mere selvstændig måde end før at vurdere og udsortere det bedste af det nye, der kommer ude fra og dermed forberede dygtiggørelsen af grønlænderne i nutidens konkurrence, ikke blot materielt, men også i åndelig forstand. Glemmer en grønlandsk højskole dette, så kan den blive usund, isolationistisk, indsnævret og urealistisk. Højskolens fader i Danmark har jo netop med højskolen tilsigtet: både 1) ungdommens tilknytning til det bedste i fortiden og folkets arv, men 2) sam-

tidig også at vække folkets interesse for nutiden og for ungdommens opgaver som statsborgere i ordets bedste forstand. Dette bør jfr. ordret citat af Grundtvig finde sted på „en med nutidens tarv og vilkår stemmende bane.“

Derfor er det mit inderlige ønske, at både Fr. Nielsen og andre, der med rette interesserer sig for at vogte deres grønlandske arv, må finde frem til en sund og gavnlig forbindelse mellem det bedste i arven fra fortiden og de krav, som aldeles uundgåeligt vil blive stillet til grønlænderen af idag og i fremtiden.

Efterskrift.

Et smukt og karakteristisk udtryk, hovedsagelig for den indadvendte linie, er den lille grønlandske folkesangbog, erinarssûtít, der i de sidste omtrent 50 år har fået en fast position i det grønlandske folkeliv og godt kan sammenstilles med den danske højskolesangbog herhjemme. Den findes overalt i Grønland, i skoler og hjem og forsamlingshuse, og tages hyppigt med på grønlændernes rejser. Den bliver grundigt slidt, er altid efterspurgt og er populær folkeeje i allerbedste forstand. I al sin beskedenhed er denne lille bog et vigtigt samlingstegn for grønlænderne og er med til at belyse en vigtig side af deres udvikling efter århundredskiftet. erinarssûtít er efterhånden udkommet i adskillige udgaver og er i voksende grad præget af bidrag fra grønlændernes egen side. Den indeholder grønlænderens „bekendelse til sit eget“. Dette sidste udelukker ikke, at folkesangbogen også indeholder et islæt af den udadvendte linie, f. eks. gennem dens omtale af tilknytningen til Danmark. Selv i Hendrik Lunds grønlandske nationalsang (nunarput... „Vort ældgamle land“) finder vi mærkværdig stærkt begge linier. „Dobbeltheden“ repræsenteres her både med en kærlighedserklæring til det ældgamle land og i samme åndedræt en eftertrykkelig henvisning til „nykulturen“ og dens krav til grønlænderen.

I særlig grad kan det måske siges, at en række grønlændere før og under deres ophold i Danmark bliver sig dobbeltheden bevidst i en række reaktioner af skiftevis udlængsel og hjemve. Den grønlandske sangbog indeholder i den henseende et særdeles smukt digt af Jonathan Petersen, der er affattet under hans ophold i Danmark og omhandler hans inderlige længsel efter hjemlandet.

Ovenstående fremkom som indlæg ved drøftelsen af Frederik Nielsens foredrag i Det grønlandske Selskab den 18. februar.